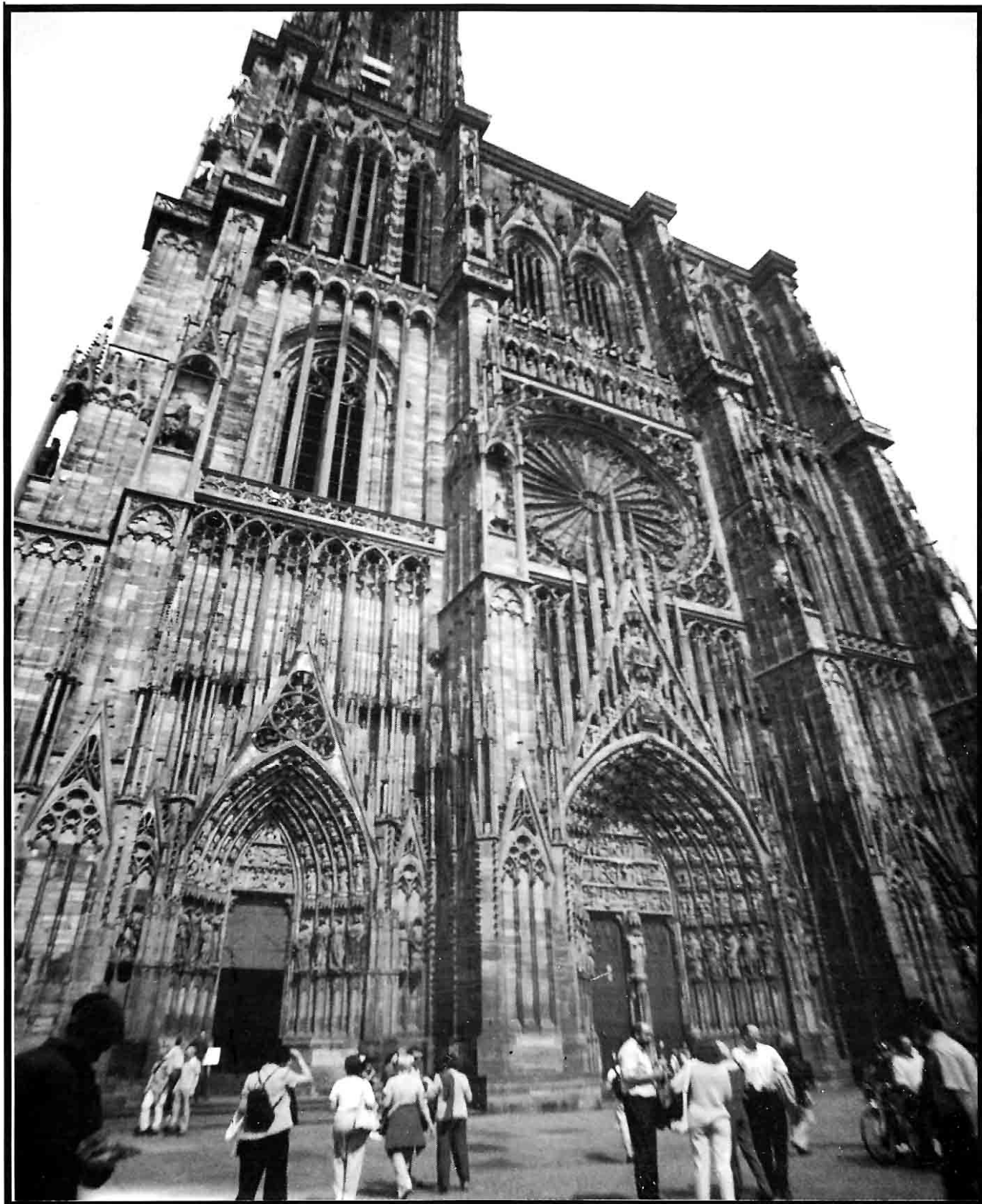

núm. 193

La Femosa

Revista d'opinió i informació local
ARTESA DE LLEIDA, juliol - agost de 2001

La Femosa

Juliol -agost
[193, 2001]

Edita l'Agrupació Cultural
La Femosa,
carrer dels Gallart, 7.-
25150. Artesa de Lleida.

*

Aquesta
publicació local
rep el suport de:

Generalitat de
Catalunya
(Dept. de Cultura).

Diputació de Lleida
(Institut d'Estudis Ilerdencs).

Ajuntament
d'Artesa de Lleida.

Els articles que apareixen a les
planes de **La Femosa**
reflecteixen únicament l'opinió
de llurs signants.

2a. època.
Dipòsit Legal:
L-264-1981.

PÒRTIC

Les tristes imatges de les pateres d'immigrants travessant l'Estret de Gibraltar, "sense papers" dormint al ras a la Plaça de Catalunya, asseguts a la Seu Nova de Lleida, o vagant pels pobles cercant feina, són les puntes d'iceberg d'un conflicte d'abast molt ampli que té molt a veure amb la situació de misèria que viuen els països anomenats del Tercer Món. Això conjuntament amb l'extraordinària explosió demogràfica (irresponsablement promoguda per moltes religions) que provoca una superpoblació incontenible; i un sistema econòmic insensible a les problemàtiques d'aquests països provoca uns fluxos migratoris cap als països de l'Europa Occidental, i entre ells, és clar, Catalunya.

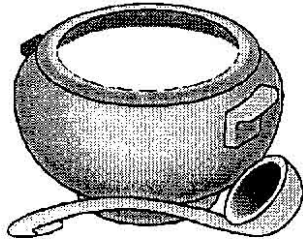
Tota aquesta problemàtica, els especialistes afirmen que augmentarà. Vindran més immigrants perquè bàsicament no se sap com frenar aquesta tendència. No es troba cap solució perquè els poderosos que s'omplen la boca parlant de globalització no apliquen polítiques globals de repartiment de riquesa que tendeixin a temperar i resoldre la dramàtica situació dels països pobres. Fins que no sigui així continuarem contemplant impotents les imatges d'immigrants que han de fugir de llurs llocs d'origens empesos per la gana, la desesperació i la manca total de perspectives de futur. Pobres individus a mercè de la màfies internacionals que trafiquen amb persones.

Ara ja des del nostre punt de vista, tot aquest fenomen obre un seguit de preguntes inquietants. Quines polítiques caldrà seguir per tal d'integrar tota aquesta massa immigrada? Com ho farem si l'immigrant pertany a una cultura teocràtica que no separa l'Estat civil de l'Estat religiós? Com ho farem si els immigrants presenten unes característiques completament diferents, o oposades, a la nostra cultura: llengua, costums, religió i ètnia diferents? La nostra societat, basada en el pluralisme i la democràcia constitucional, pot acollir, sense desintegrar-se, una massa important de persones que rebutgen els valors que li són consubstancials amb pràctiques que els posin en perill? Cal regular els fluxos migratoris o obrir portes indiscriminadament? En poques paraules que cal fer per acollir i integrar una gran massa de persones des d'una perspectiva de país petit, sense estat, amb una llengua i una cultura minoritàries i seriosament amenaçades i per acabar-ho d'adobar sense competències en política immigratòria? Pot haver el perill d'allò que els especialistes han anomenat la balcanització, és a dir la disgregació de la societat en subgrups de comunitats tancades, quan no antagonistes que posin en perill la nostra identitat?

La integració només es produirà des la reciprocitat i el respecte mutu, és a dir des del respecte a la identitat dels immigrants però també i, sobretot, quan els que s'integren acceptin la societat catalana que els acull, quan vegin la seva integració com una cosa positiva i desitjable. Cada dret ha d'articular forçosament uns deures.

Caldrà aplicar polítiques sensibles, realistes i intel·ligents d'integració més enllà del simple mercantilisme dominant que concep l'humà com una mercaderia, però també més enllà de la demagògia barata, insensata i poc fonamentada que crea més problemes dels que resolt. Caldrà aplicar polítiques que respectin els drets, dins d'un context democràtic, polítiques que facin complir els deures per tal d'aconseguir un país coherent i ben articulat, un país més just i més lliure, amb una pluralitat que ens enriqueixi a tots en la convivència i en el respecte d'allò que ens fa semblants i d'allò que ens diferencia.

La cuina d'abans

Els llegums i altres productes de l'hort

QUI NO PLEGA UN FESOL, NO EN MENJA QUAN EN VOL

Com que l'economia dels nostres padrins era molt precària, a l'hora de preparar els menjar es feia tot el possible per no haver de comprar res. Els productes de l'hort solucionaven la majoria dels àpats. A l'hort hom hi cultivava les verdures del temps, enciams, cols, bròquil, espinacs, tomates (per menjar en amanides o guisades, però, sobretot, per fer la conserva per l'hivern), tomates de penjar, patates per tot l'any etc..

Els llegums eren un altre producte de l'hort i molt sovint, també, se'n cultivava fora, en extensions més grans, com les faves i les mongetes. De faves se'n sembrava bancals sencers, però només se'n menjava de tendres; així que puntava la tavella (que quan era molt petita se'n deia *xiulets*, ja se'n feia truites i quan la tavella era més grosseta, però que encara no estava granada, també se'n feia truites o es posava a la cassola (eren les faves amb jota). La manera de cuinar les faves, i els altres llegums (els plats més populars) ja ho explicarem més endavant. Quan les faves ja eren seques, es batién a l'era i es reservaven per fer farina pels porcs o pinso per les mules.

De mongetes, la gent, també en sembrava una o dues porques, eren mongetes de mateta, però a voltes també d'emparrar. Les mongetes es menjaven ja de *bajoques* (el que ara en diem mongeta tendra), i també eren menjades tendres (desgranades quan encara la mongeta no era seca, de les quals també se'n deia mongeta groga, pel color de la tavella), però sobretot se'n menjava de seques. Si se'n sembrava moltes, també es batién a l'era. Hom en reservava un sac (qui més qui menys) pel consum de casa i si en sobrava es venien. A l'hort també es sembrava cigrons, pèsols, i, fins si tot guixes. L'hivern era molt llarg i calia tenir de tot. Tot i que

sabem que la gent sembrava guixes, fins ara no hem trobat cap recepta específica d'aquest llegum. Dels altres ja n'anirem parlant.

A l'hort o prop d'aquest, la gent també cultivava altres plantes que no eren pel consum directe de les persones, com les *remolatxes*, les quals eren pel menjar del porcs i de les vaques, també per aquest menester es sembraven carabasses; carabasses grosses o farratgeres, carabasses de fer farinetes (més petites que les altres i més dolces), carabasses de cap de carabassó i carabasses de cavell d'àngel, per fer-ne confitura.

Al voltant de l'hort o a les espones del tros on es feia l'hort, hom hi acostumava a tenir arbres fruiters, principalment figueres i pruneres (tant les figues com les prunes es feien assecar), codonyers (per fer confitura i codonyat), nesprers (amb palla i temps maduren les nespres), magraners, palossaners, noguers i, fins i tot, molta gent tenien avellaners. També hi acostumava a haver presseguers (per menjar i per fer conserva), perers i pomeres, més aviat de maduració tardana, encara que també n'hi havia de Sant Joan i de mig temps.

Amb tots aquests productes i altres que, és clar, ens hem deixat, juntament amb els aliments que proporcionava el corral (d'aquest ja en parlarem a la propera revista) els nostres avis s'estalviaven tant com podien d'anar a comprar res. A la cuina d'abans tot era senzill i natural. Era el que hi havia. Com ens deia la Ramona del Xalet: D'aulives, cebes, pa i vi i de tot això, sí que n'hi havia, del que no hi havia era talls.

A. Costafreda

ÍNDEX

Consell de redacció:

Felip Domènech i Costafreda
Josep Gallart i Fernández
Francesc Gallart i Fernández
Lluís Gil i Fontanet
Ricard Pons i Pico
Maria Serra i Domènech
Ramon Serra Batlle
Eulàlia Solà i Miró

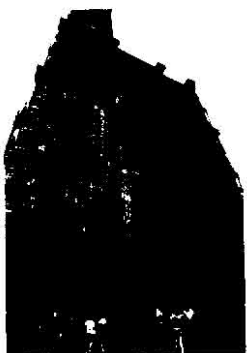
Col·laboradors:

Cèlia Argilès
Alba Bosch
Miquel Carrera i Castellví
Joan Cassola
Pau Costa
Adolf Costafreda i Castillo
Neus Falcó Manonelles
Felip Gallart i Fernández
Pau Gallart
Jordi Mir i Porta
Miquel Àngel Navarro i Solé
Jordi Niubó i Nosas
Imma Olomí i Ané
Judit Rebull
Maria Rodriguez
Carme Sirvent i Garcia
Alternativa Ecologista
d'Artesa

Fotògraf:

Ramon Serra Batlle

Tirada: 350 exemplars

PORTADA:
Catedral d'Estrasburg

Pòrtic	3
La cuina d'abans	
<i>Der A. Costafreda</i>	4
Actualitat Artesenca	
<i>Der Cèlia Argilès</i>	6
Viatge al Parlament Europeu	
<i>Der Felip Domènech</i>	9
Sant Ramon. La història d'un pantà	
<i>Der Pere Arnau</i>	11
La Sònia i l'institut	
<i>Der Alba Bosch i Judit Rebull</i>	15
Mots encreuats	
<i>Der M.A. Navarro</i>	16
Amb poques paraules	
<i>Der Felip Gallart</i>	17
La salut de cada dia	
<i>Der Carme Sirvent</i>	18
Carta oberta	
<i>Der Roser Barberà</i>	19
El protocol de Kyoto i l'efecte hivernacle	
<i>Der Alternativa Ecologista d'Artesa</i>	20
Fora de ...	
<i>Der JRS</i>	21
Sol·liloquis al Campanar	
<i>Der Miquel Carrera</i>	22
Un poquet d'història Mijaquera	
<i>Der Animadores MIJAC</i>	23
Un suggeriment	
<i>Der Adolf Costafreda</i>	25
Les velles fotos d'Artesa	
<i>Der Josep Gallart i Fernández</i>	26

Actualitat ARTESENCA

FESTA MAJOR 2001

Enguany s'ha celebrat la Festa Major, per segon any consecutiu, a primers de juliol (del 5 al 8), després de les votacions que van fer-se al respecte per tal de canviar-la de finals d'agost.

Els actes com cada any han estat força nombrosos per tots els públics i edats, si bé la concurrència ha disminuït respecte als altres anys.

El programa d'actes ha estat el següent:

DIA 5 DE JULIOL

D'11 del matí fins a les 2 del migdia i a la tarda de 5 a 8, jocs aquàtics a les piscines,

A les 10 de la nit, rostida de carn de porc per a tothom. Sopar de germanor.

A les 12 de la nit, ball de revetlla amb l'orquestra MONTECARLO

A les 3 de la matinada, cercavila per tots els carrers del poble amb la xaranga "Los Labradores"

A les 4 del matí, sessió de disco mòvil fins a la matinada a càrrec de TETE PRODUCTIONS

DIA 6 DE JULIOL

A 2/4 de 12, 3a. Bicicletada, concentració a la Plaça Major per iniciar el recorregut.

A la una del migdia, Festa de l'escuma a la pista poliesportiva.

A 2/4 de 6 de la tarda, actuació del grup Xip Xap amb l'espectacle "Reanimació".

A 2/4 de 7 de la tarda, curses i torneigs d'ensinistrament de rucs a la pista poliesportiva

A 2/4 de 9 del vespre, ball de tarda a càrrec de l'orquestra MARAVELLA

A les 12 de la nit, concert amb l'orquestra MARAVELLA

A les 2 de la matinada, ball de nit amb l'orquestra MARAVELLA

A les 4 de la matinada, actuació del grup CENTAURO.

En acabar sardinada per a tothom.

DIA 7 DE JULIOL

D'11 a 1 del migdia i de 5 a 7 de la tarda, parc

infantil al recinte poliesportiu (castell infable, tren...).

A 2/4 de 6 de la tarda, partit de futbol amateur.

A les 7 de la tarda exhibició de patinatge artístic a l'envelat, a càrrec del grup d'Artesa de Lleida

A 2/4 de 8 de la tarda, exhibició d'es-

ports rurals del País Basc, els aizkolaris

A les 9 del vespre, ball de tarda a càrrec de l'orquestra TARANTELA

DIA 8 DE JULIOL

Durant tot el dia, al recinte de les piscines, campanya per l'esclerosi múltiple MULLA'T.

A 2/4 de 12 del matí, fira de les varietats a càrrec del grup TOMBS CREATIUS a l'envelat.

De 4 a 8 de la tarda, circuit permanent de pockets bikes, al carrer d'Europa.

A 2/4 de 9 del vespre, sessió llarga de ball, BALL FI DE FESTA amb l'orquestra PENNSILVANIA.

Com a novetat, cal de destacar l'exhibició d'esports rurals del País Basc, els aizkolaris, que van fer gudir d'allò més, al nombrós públic que s'hi va aplegar a veure'ls..

REVELLA DE SANT JAUME

El dia 21 de juliol es va celebrar la revetlla de Sant Jaume, per tal de recuperar i mantenir viva la tradicional cercavila dels fanalets.

Gran quantitat de quitxalla van acudir amb fanalets elaborats artesanalment, ja que un dels tallers que es fa durant l'esplai que se celebra a l'estiu

és justament la confecció d'un fanal per lluir-lo a la festa.

La cercavila, amb el so dels grallers d'Artesa, va anar des del carrer Sant Ramon a la Plaça Major, on es va acabar amb una llarga sessió de ball. Els encarregats del servei de bar, van estar en aquesta ocasió els "Amics del Motor".

A les 12 de la nit CORREFOCS amb el grup de diables BATT DE TARREGA

A 2/4 de 2 de la nit, ball de nit, amb l'orquestra TARANTELA.

A les 4 de la matina, ball fins a la matinada amb el conjunt DE NOCHE.

OBRES AL 2N. PIS DEL CASAL D'AVIS

El dia 16 d'agost es van iniciar les obres al 2n. pis del Casal d'avis, situat al carrer de la Vileta, 1.

Amb aquestes obres es pretén rehabilitar tota la primera planta de l'edifici, la qual es podrà destinar a activitats diverses (cursets, jornades, exposicions....) i que alhora estarà connectada amb la planta baixa per mitjà de l'ascensor, que es va inaugurar el dia 15 de maig, festa de Sant Isidre.

COL·LOCACIÓ DE BANCS ALS PASSEIGS

Després que, durant l'estiu del 2000, s'alquitrassin els passeigs del cementiri i de Sant Ramon, aconseguint d'aquesta manera eliminar la pols que es generava pel pas dels vehicles, i per tant convertint-se els mateixos en un lloc idoni per a passejar, s'hi han col·locat aquest mes d'agost, uns bancs per tal de fer-hi, si cal, una parada.

ENDERROC DE L'OMPLIDOR DE SANT RAMON

L'omplidor de Sant Ramon, actualment en desús, que servia per a omplir les botes de sofatar, en els quals hi havia també una mànega per rentar vehicles, ha estat enderrocat aquest mes d'agost per tal

l'Ajuntament. Aquestes obres inicien una fase de tot un projecte molt més ambiciós i general que Ensenyament durà a terme en un parell o tres d'anys.

A banda de la construcció d'aquestes dues aules, l'ajuntament haurà d'adecentar tot l'espai interior i construir-hi una nova tanca de tot el recinte, per aquest motiu aquest mes d'agost s'han arrencat ja tots els arbres fruiters que hi havia.

SANT RAMON

Per tal de mantenir viva la diada de Sant Ramon, en honor al Sant de la nostra Ermita, situada al bell mig del Passeig de Sant Ramon, el Patronat de Sant Ramon i l'ajuntament van organitzar tot un seguit d'actes.

Aquest dia, 31 d'agost, no és festiu al nostre municipi, i tot i així, i tenint en compte a més que la gent té molta feina a collir fruita, gran quantitat de públic va ser present en aquesta trobada anual.

El programa d'actes ha estat el següent:

- A 2/4 de 10 del matí, Volteig de Campanes
- A les 10 del matí, Romiatge a l'Ermita de Sant Ramon.
- A 2/4 d'11 del matí, celebració de l'Eucaristia a l'Ermita.
 - En acabar es va servir per a tothom, al Passeig de Sant Ramon, coca i xocolata.
 - A 2/4 de 12 actuació del grup d'animació PROU DE BROU amb l'espectacle Rostit de Mosquit, al maix Passeig de Sant Ramon.
 - A partir de 2/4 de 10 del vespre, a la Sala de la Llar del Poble, actuacions diverses a càrrec de diferents grups del municipi (cançons, música, ball...).

de netejar aquell indret, que estava brut i abandonat.

OBRES AL RECINTE ESCOLES

Enguany es durà a terme, a partir del mes de setembre, la construcció de dues aules a les escoles. Per tal que l'ampliació del col·legi sigui possible, s'ha expropiat els terrenys de darrera de l'escola, els quals són ja propietat de

VIATGE AL PARLAMENT EUROPEU

Convidats pel company Eurodiputat artesenc Salvador Jové Peres, una representació de totes les entitats d'Artesa, que varen poder anar-hi (en total 35 persones) vam fer un viatge de quatre dies, amb la finalitat de

visitar i conèixer de primera mà, el cor neuràlgic de l'Europa comunitària, com és el Parlament Europeu.

Vàrem sortir d'Artesa a quarts de tres de la matinada del dia 12 de Juny, en autocar, en direcció Stransbourg. Després de dues parades tècniques i una altra per a dinar, vàrem arribar a Colmar (ciutat propera a Stransbourg) a mitja tarda, cosa que ens va donar temps per a visitar-la a peu, sense poder entrar, però, a la bellíssima església de San Martí d'estil Gòtic, ni a l'antiga duana, ja que Colmar, va ser una ciutat ara d'Alemanya ara de França fins a les acaballes de la Gran guerra del 1918, en la qual va restar definitivament de França. Colmar és la capital del departament de l'Alt Rin dins la Regió d'Alsàcia; el que crida més l'atenció del visitant, però, són les seves cases, construccions típicament alsacianes amb entrevigats de fusta exteriors i uns caients de teulada originals i típics de la zona i un parc central bonic de debò.

L'endemà ens vam llevar de bon matí, per anar al Parlament, on vàrem ser-hi fins després de dinar (àpat que vam fer dins mateix del Parlament). Ens va rebre el cap de Protocol de l'Esquerra europea, Sergio Servellón, curios personatge aquest, salvadorenc de naixement, Vice ministre de transports

d'aquell país, fins que els ultradretans, esquadrans de la mort, el van fer sortir per cames del país i que no va deixar d'exercir el seu càrrec a la perfecció durant tot el dia. Bé, com dèiem, vam arribar al Parlament i, després

d'acreditar-nos i de passar les mesures de seguretat escaients, una hostessa ens va dur al lloc destinat pels convidats, a la part alta de l'hemicicle, on vam poder seguir part de les intervencions del Plenari. El tema central era les conseqüències que podrien tenir el no donat per Irlanda en referèndum al tractat de Niza sobre l'ampliació de la Unió. Un fet que em va colpir era que els Parlamentaris de dretes, vingués o no a tomb, criticaven els diners destinats a la PAC (Política Agrària Comunitària). Després ens van dur en una sala a part a nosaltres sols, on van intervenir el President de la Comissió d'Agricultura del Parlament, una Eurodiputada de CiU, Concepció Ferrer, una del PP burgalesa i Vice-presidenta del

Parlament, un del PSC, un altra de *Izquierda Unida* i com no, en Salvador i el seu tècnic especialista, Jesús Iborra, a qui ja coneixia d'haver treballat a la COAG a Madrid, tots, i sense ser-hi ell davant, varen posar la feina del Salvador al Parlament a d'alt de tot, com no podia ser menys ja que aquest li ha encarregat per unanimitat informes tant importants com la reforma de l'OCM de l'oli d'oliva i la reforma de l'OCM de fruites i verdures. A més de respondre a totes les nos-

tres preguntes, encuriósits per temes que ens preocupen o pels que tenim interès, com per exemple, per què el Parlament resta gairebé sempre buit, només hi són presents la mesa i els diputats que hi han d'intervindre i feta la intervenció se'n van. L'explicació és que els Diputats estant al seu despatx, (cadascú en té un) i poden seguir les intervencions per un circuit tancat de televisió, però quan toca votació immediatament l'hemicle s'omple a vessar. M'he deixat de dir-vos que el majestuós edifici del Parlament ha costat a la Unió més de 600.000 milions de pessetes. Aquest edifici, nou de trinca, és com un immens vesper, el batec del qual s'ha de convertir en el cor de l'Europa unida.

Per la tarda vam visitar, amb trenet, a peu o amb vaixell, pels nombrosos canals que la travessen, la ciutat d'Estrasbourg. A destacar la zona anomenada *La petit France*, i la imponent Catedral d'estil romànic i el seu entorn, plena d'escultures del millor gòtic i vitralls bells dels segles XII al XIV; al seu interior destaca també un impressionant rellotge astronòmic únic al món. Després el Salvador i dos diputats més del seu grup ens van convidar a sopar en un restaurant típic de davant de la catedral. I a dormir a Colmar.

A l'endemà, reprenguérem el viatge cap a Suïssa. Què hem de dir d'un país tan verd i ple d'onduacions muntanyoses?. Vam visitar Berna, la capital, preciosa, però poc temps per a dir més. I viatge cap a Ginebra, que era, es veu, on ens volien dur els xofers i per això es varen saltar l'autopista cap a Gruyere (El país d'Heidi) que és on volíem anar. Ginebra és el luxe del capitalisme, grans bancs, les tendes més luxoses de joies i roba, segurament del món, cotxes

El Salvador Jové al sopar d'Estrasburg

espectaculars, iots també parells que travessen el llac Lemán o de Ginebra i pel turista *le jet d'eau* un immens raig d'aigua a modus de geiser que surt de dins del llac impulsat artificialment i l'estranya Catedral, oberta al culte calvinista, on va predicar i exercir el seu apostolat Joan Calví, el qual, malgrat que a mitjans del Segle XVI imposà l'ensenyança pública obligatòria per a tothom (300 anys més aviat que aquí) va fer matar per heretge el metge aragonès Miquel Servet.

L'endemà, ja de tornada, vam aturar-nos tres hores a Nimes, per veure, l'amfiteatre romà, molt ben conservat, que fa encara avui, moltes vegades, de plaça de toros, la Maison Carrée, i un centre cultural projectat per un dels millors arquitectes mundials Norman Foster.

I a les deu de la nit del dia 15 de Juny, ja érem a Artesa que, com a casa, malgrat tot, no hi a res. El pitjor del viatge per a mi fou el menjar, llevat del conill amb suc del primer dia a la nit a Colmar. I el millor, a part dels monuments i els paisatges que vam veure, és descobrir *in situ* pels que encara no ho sabíem, que tenim a Artesa un personatge d'una gran categoria política, reconeguda a tot Europa, més que aquí, si tenim en compte els vots que va tenir.

Felip Domènech i Costafreda

Sant Ramon

LA HISTÒRIA D'UN PANTÀ

Últimes obres al pantà de Sant Ramon

Encara que ens hem acostumat a dir-ne “pantants”, en realitat no passen de ser basses, basses més o menys grans, destinades a emmagatzemar l'aigua d'una boquera del canal durant les nits, a fi i efecte que tothom pugui regar amb claror de dia. Com que el torn de rec sempre ha estat rigorós, abans de l'existència d'aquesta mena de pantans, els regants havien de regar quan els tocava, o sigui, després del regant del seu davant. Això comportava que hom havia de regar igual a la migdiada com a mitja nit, tot depenia de com anava el torn de rec. A força del costum, ningú no es queixava, tot i que a ningú li agradava regar a la nit. Passava també que a les nits, molt sovint es perdia aigua, ja fos perquè el regant s'adormia o

perquè no s'adonava que els bancals se li omplien més del compte. Tot plegat, doncs, la solució de fer basses d'emmagatzament d'aigua, encara que s'hagués de fer una derrama per pagar el seu cost (compra del terreny i la seua construcció, que no tothom estava d'acord a pagar), a la llarga, ha resultat la solució més benifíciosa, no només per l'estalvi d'aigua sinó també per la comoditat de no regar a la nit.

El pantà de Sant Ramon (que va estar la primera bassa de rec construïda al terme d'Artesa i la primera també dels termes del voltant, si no vaig errat) és va construir ara fa, més o menys 35 anys (no ho he pogut acabar d'esbrinar). D'un comen-

Màquina treballant en el marge que es va reforçar

çament, aquest pantà era exclusiu per ús del regants de la boquera de Mutlleu (coneguda també com la boquera del Txero, però que ara tothom anomena de Sant Ramon). Uns anys més tard, es va obrir una nova boquera; la que avui coneixem com boquera de Motlleu, prop d'on, abans de la construcció del Canal Nou, hi havia el "Boquete", la qual rega mitja partida de Motlleu, també amb el seu respectiu pantà. Encara que el pantà era per us exclusiu dels regants, tot seguit, després de la seva construcció, el jovent se'l va fer seu per fer-lo servir de piscina, i van deixar d'anar a banyar-se al popular Pont del Sabater. El fet que aquest pantà fos tan aprop del poble, motivava encara més la gent a fer-lo servir de "platja". Els diumenges al matí (a l'estiu, és clar) estava d'allò més concorregut. Però, com diu la dita popular, l'alegria no dura gaire a la casa del pobre.

Els de Casa de la Vila es van adonar que, aquell gran toll d'aigua, els podia solventar molt bé el dèficit d'aigua potable a l'hivern, quan el canal d'Urgell fa les seues tradicionals lleves. Com que els consum d'aigua potable cada cop era més acusat i l'aigua encabida als dipòsits municipals cada any durava menys i ja no arribava d'una lleva a l'altra, l'aigua del pantà de Sant Ramon els

va semblar una bona solució. Van posar una "bomba", connectada directament a la canonada de la xarxa municipal d'aigua potable, amb la qual abastien directament un bon sector del poble. És clar, com que eren tan primmirats, van pensar que si a l'estiu servia de piscina, la gent podia tenir una mica d'escrúpols (a l'hivern) a beure d'aquella aigua. Total que, van prohibir taxativament, sota multa de 25 pessetes, que la gent hi anés a banyar-se. Altre cop, doncs, cap al Pont del Sabater falta gent. Per sort, ben aviat es va fer el pantà de Grealó, però, tot i que aquest era molt més gran, tenia l'inconvenient que era una mica massa lluny del poble per anar-hi a peu, tot i així, déu n'hi dó el con-corregut que estava.

Quan es va construir el pantà de Sant Ramon, per suggerència del "Club de pescadors locals" (un club que no va durar gaire), davant de les dues boques de sortida de l'aigua, s'hi va fer unes parets de blocs, en forma de mitja lluna, de manera que, pels forats dels blocs, posats de punta, hi podia passar l'aigua necessària per abastir els regants, però no els peixos una mica grossos. D'això es tractava. El pantà va ser repoblat amb peixos de diferents menes pel gaudi dels pescadors locals, els quals, per fer créixer l'afició a aquest esport entre

Artesa de Lérida

Día 10 de Junio de 1973.

Primer Campeonato Local de Pesca

Que se celebrará en MEQUINENZA

Casas que colaboran:

Allmentos P O R T A
Caja Provincial de la Diputación de Barcelona
Cámaras San Miguel
Cámaras Ramón Garrós
Agnacenes Iglesias
Banco Bilbao
Eléctricas Gallart

Invítase a toda la afición local.

Edita: Comisión Local

IMP. PAVIA-P.L. ESPAÑA, 21-LLEIDA año 1973.

Programa del primer concurs de pesca a Artesa de Lleida

la gent jove, van organitzar, fins i tot, algun concurs de pesca.

Curiosament, segons un programa (escrit en castellà, com era costum llavors) que hem trobat remenat a l'Arxiu de *La Femosa*, el primer concurs local de pesca, es va fer el 10 de juny de 1973 a Mequinensa, sí, sí, a "Mequinenza". Els joves d'avui dirien: "quina passada!". Val la pena que el reproduïm.

La notícia del primer concurs de pesca infantil que es va fer al pantà de Sant Ramon, la trobem al programa de la Festa Major de 1976, el qual es va celebrar la tarda el dia 28 de setembre. Enguany, doncs, farà vint-i-cinc anys. Encara que aquest programa ja està escrit en català, el con-

curso de pesca s'havia de fer al "pantano".

Després de les activitats d'aquells primers anys, el pantà de Sant Ramon es va encerclar amb una tanca de tela metàl·lica. Només s'hi podia accedir per l'obertura de dues petites portes, sempre tancades amb cadenats, la clau dels quals només la tenia el secler. Com que no s'hi podia entrar ni a passejar, les parets i banquetes del seu voltant es van omplir d'herba, canyes i esbarcers i els xops (que s'haven plantat anys abans) també es van anar deteriorant fins al punt que, aquell entorn, semblava un lloc salvatge, on les gallinetes d'aigua s'hi van instal·lar còmodament. El pantà també rebia, periodicament les visites dels bernats pescaires, els blauets i, fins i tot, el ànecs. Poc a poc les aigües anaven gratant les parts fins que, aquest hivern, es va reventar la del costat de llevant.

Aquesta primavera, s'han hagut de reforçar les parets amb grans blocs de pedra i, per a fer-ho ha calgut tallar molts dels xops i treure la tanca metal·lica. Ara el panta de Sant Ramon torna a estar obert, alments pel costat del camí d'Albatarri, i per això, penso que potser seria hora de tornar-lo a recuperar com a lloc d'esbarjo o com a mínim per anar-hi a passejar. Només caldria mantenir nets els seus

marges. L'aigua i l'ombra dels arbres el fan un lloc agradable, tot i que, com és normal, la fauna se'n veuria afectada. Ves, no es pot tenir tot.

Pere Arnau

LA SÒNIA I L' INSTITUT

Capítol 4 < La tutora >

Aquella nit no vaig poder dormir. Anava pel passadís de casa meva, amunt i avall intentant reflexionar. En aquell primer dia d'institut m'havien passat moltes coses, però l'única que no em podia treure del cap era la pallissa que li havien donat a la Laura.

La Laura era una noia callada. Tenia la cara molt pigada (a part de plena de blaus) i era rossa, molt rossa. Sincerament era maca. Jo no entenia per què li havien hagut de fer una cosa així. Estava segura que s'havien aprofitat d'ella perquè era més petita que aquell gamarús anomenat Sergi.

Però del què més estava segura és que si jo no feia res per ella, ella no obriria la boca. Tenia por però, que si jo deia alguna cosa, la pallissa potser em cauria a mi. Vaig moure'm al llit buscant la positura més còmoda per poder adormir-me i vaig decidir que parlaria amb la tutora, si és que abans no ho havia fet la tímida de la Laura.

L'endemà em va costar molt d'aixecar-me, estic segura que vaig dormir menys de cinc hores, i això no deu ser bo. Em vaig vestir, vaig esmorzar i em vaig dirigir cap a la parada d'autobusos, avui a l'hora correcta. És veritat que aquest dia ja no se'm va fer tan estrany i

vaig notar com a poc a poc segur que m'acostumaria a aquella situació que primerament m'incomodava. Abans d'anar cap a classe, vaig dirigir-me a la consergeria de l'institut, demanant per la professora Marta Flores. El conserge em va dir que estava a la sala de professors i no vaig tardar ni un segon arribar-m'hi. La Marta em va rebre contenta, però també sorpresa.

- Què et passa, necessites alguna cosa? Em vols fer alguna consulta? - em va preguntar una mica preocupada.

- No, no, senyoreta Flores, el problema no el tinc jo, però qui em sembla que el té és la Laura, de la seva classe- li vaig intentar explicar sense gaire èxit.

- Doncs ella no m'he n'ha dit res. Ah per cert, no em tractis de vostre, que em fa sentir més vella! -em va dir simpàticament.

- A la Laura l'ha apallissat un noi, en Sergi de 3er -li vaig dir seriosament.

ATENCIÓ: No et perdis el pròxim capítol on la tutora de la Laura reacciona i on se sap qui és realment el Sergi.

Alba Bosch

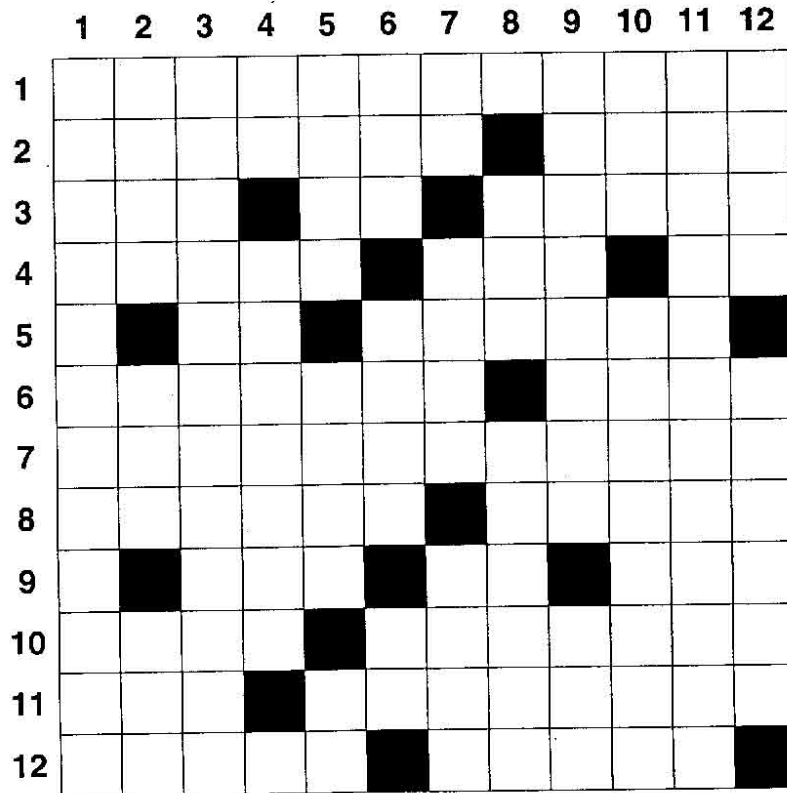

MOTS ENCREUATS

de M.A. Navarro

(Solucions a la pàgina 30)

HORITZONTALS: 1.-Enfadar, enutjar. 2.-Munt de pedres. Animal castrat. 3.- Xifres romanes. Part terminal del braç. El làtex d'aquest arbre és emprat per a la fabricació del xiclet. 4.- Cert color. Planta hortícola. Repetit, meitat d'informació. 5.- Cent. Dues vocals. Donar un bany d'àcid. 6.- Al revés, acció d'ungir. Deixat de banda. 7.- Hormona femenina. 8.- Com si fos una barreja. El d'Urgell, el de Panamà, etc. 9.- Cinquanta. Escola Liberal Tradicionalista. Al revés, cert arbre de llocs humits. Educació Demagògica Absurda. 10.- Riu francès. Per a colar. 11.- Al revés, unitat de treball. Farà un modelatge. 12.- Gran dramaturg Noruec. Terrassa però en llatí.

VERTICALS:

1.- Catàleg dels bisbes d'una església. 2.- Ignorant, ximple. Institut de Recerca Submarina. Al revés, quantitat mol petita d'alguna cosa. 3.- Que han estat deixades en fideïcomís. 4.- Argó. Al revés, fan elogis. La segona. 5.- Branca amb fulles. Actitud, gesticulació. Consonants consecutives. 6.- Muntanya de Creta on s'adorava a Zeus. Peça molt important del jou, que fitxava els animals per la part superior. Repetit, cert fruit tropical. 7.- Article salat. Del verb acudir. Manera, forma, etc. 8.- Tona. Planta d'hort. El seu és l'ecologia. 9.- Homicida, assassina. Si és delta, per a volar. 10.- Al revés, part de la pesseta. Fer moneda. 11.- Que apadrina o padrineja. 12.- Potser la flor més coneguda. Posarà sal.

AMB POQUES PARAULES

EL "CAT" DE LES MATRÍCULES

Tot i reconeixent que era un tema menor, el govern del PP va imposar que les matrícules dels cotxes havien de portar la E, d'Espanya és clar, com a únic símbol, sense deixar lloc per a cap altre distintiu. Per això des de diferents institucions es van començar a distribuir un seguit d'enganxines, cito tal com s'ha conegut popularment, amb el símbol de Catalunya. Es volia fer front a aquella campanya discriminatòria de l'Estat Espanyol amb el pobre recurs de sempre: l'enganxina. Malauradament, cal fer-ho notar, ha tingut poc èxit. Síntoma, potser, que perdem pistonada.

El CAT és aquesta petita enganxina adhesiva que alguns col·loquem a la matrícula del cotxe, a la "xapa" va dir el president espanyol que en cercles íntims fins i tot parlava, ara ja no li cal, català. El CAT, que els més gosats l'enganxen dins de la mateixa matrícula i els més moderats a frec però fora, és una prova més de la submissió del nostre país a la voluntat de l'Estat Espanyol. Demuestra, com ja és habitual a la nostra història, que per exercir de català dins de la nostra pròpia casa cal, malauradament, estar sempre posant enganxines per tal de fer públic allò que és fonamental a un poble: mostrar els seus símbols. A tot estirar aquests succedanis ens els deixaran col·locar al costat, dissimulats, amagats —segons els diferents rigors de la història— però mai com a símbol únic i referent

vital de tots aquells que ens sentim catalans i volem viure com a aitals.

Si anem repassant diferents casos ho veurem clarament. I en cito només de recents perquè sinó la llista esdevindria certament interminable. La senyera catalana ha d'onejar forçosament al costat de l'espanyola a tots els organismes oficials, ajuntaments, comissaries de mossos d'esquadra, diputació, etc. Les seleccions catalanes són només d'anar per casa i no poden jugar en competicions oficials. Les quotes de pantalla per fomentar el cinema en català van quedar en una tempesta dins d'un got d'aigua. Com ha quedat tot allò de la Conferència episcopal catalana? Els arxius de Salamanca no han tornat, algú va dir que eren un dret de conquesta, però els pobles de la Franja van volar a la Diòcesi de Barbastre i amb ells volaran un munt d'obres d'art, primer precedent en la història que es dispersa una col·lecció d'art... I aquí muts i a la gàbia.

Catalunya és el país del pedaç i de l'enganxina perpètua. Els catalans, per semblar que ho som, hem de col·locar sempre enganxines fins i tot a la matrícula del cotxe, no fos que algun dia oblidéssim qui som, d'on venim i, sobretot, amb qui i a sota de qui anem.

Felip Gallart

La salut de cada dia

El restrenyiment no és una malaltia, és un símptoma, és a dir, un avís que quelcom en els budells no rutlla prou bé. Tothom ha patit algun cop aquest inconvenient arrel d'unes vancances, unes colònies, qualsevol canvi d'allotjament, un estat de nerviosisme per alguna situació, diferents menjars... Llavors es té sensació de plenitud, no hi cap res més, neguit a l'hora d'anar al lavabo per por de no poder fer res, és un estat desagradable i que sovint millora en el moment de tornar a la vida quotidiana.

Però hi ha persones que pateixen aquest des-torb d'una manera habitual, les deposicions no són superiors a dos o tres per setmana, hi ha un augment en la consistència de la femta i augmenta la dificultat de defecar. Moltes vegades respon a un problema funcional lligat a la dieta i a les relacions que s'estableixen amb l'entorn. També pot presentar-se de forma sobtada i pot estar relacionada amb efectes secundaris d'una medicació o bé per obstrucció mecànica. Altres causes són la disminució del volum del contingut fecal o un trastorn en el reflex de la defecació.

Les persones que ho pateixen d'una manera habitual, els budells es tornen ganduls i disminueixen el to muscular, la femta passa més temps en els budells, en el tram del cólon, i es reabsorbeix més aigua fent que el contingut es torni més resistent i per tant més dificultat en el moment de sortir, es poden produir les temibles hemorroides.

En la major part dels casos el restrenyiment és la resposta a una disfunció en els hàbits i en la dieta. Altres enemics dels budells són el sedentarisme, és a dir, la manca d'exercici, la disminució d'ingesta de líquid, disminueix el volum fecal, l'abús dels laxants i fins i tot de vegades el problema més gran és no trobar l'hora d'anar a fer aquesta feina.

Per combatre aquesta afecció hi ha un seguit de mesures higièniques. Cal establir un horari de for-

Restrenyiment.

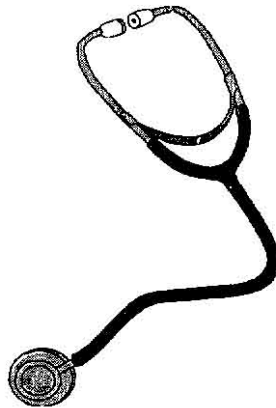
ma regular fixant el moment del dia més convenient per anar al lavabo, després d'esmorzar, o de sopar, el més adient a cadascú. Caminar i fer gimnàstica abdominal dins de les possibilitats, el moviment ajuda al to muscular dels budells afavorint el recorregut de la femta cap a la sortida.

Beure d'un litre i mig a dos al dia de líquid. Tothom pensa que ja en beu prou d'aigua però, això, no és real, amb dos gots d'aigua al dia hi ha persones que creuen que ja neden en l'abundància. Un litre i mig de líquid són de sis a vuit gots al dia. Cal tenir en compte que en el litre i mig també s'hi inclou la llet, les sopes, els suc de fruites, el líquid de fruites i verdures fresques, les infusions... Cal hidratar el cos i també la femta, per tant cal prendre aigua perquè perdi consistència. Evitar el te i el cafè carregats que són astringents. També és bo beure un got o dos d'aigua al matí en dejú. Finalment, cal menjar de forma variada i equilibrada, això sempre, però reforçant el contingut de fibra. La fibra és una part dels vegetals que no es pot digerir i, per tant, passa a engrossir el volum de deixalles de les restes alimentàries i afavoreix el trànsit intestinal. Les fruites i verdures porten fibra,

les que més, pèsols, espinacs, carxofes. Els cereals i les llegums també en porten i augmenten la seva quantitat en coure's. S'ha de menjar verdura cuita i fresca, les amanides tallades ben finetes donen menys problemes de digestió, sopes, suc de fruites sobretot àcides, amanides de fruites, pinya... Menjar pa integral.

L'últim consell és no abusar dels laxants per dues raons, en primer lloc perquè faciliten la pèrdua de minerals, oligoelements i vitamines abans que el cos els pugui absorbir i en segon lloc perquè fan que els budells perdin autonomia i no cal ortopèdia quan hi ha altres solucions més lògiques; està clar que quan el restrenyiment és sever, si cal, és necessari. Com sempre s'han d'establir controls periòdics amb el facultatiu per tal de fer un seguiment.

Carme Sirvent Garcia

EL PROTOCOL DE KYOTO I L'EFECTE HIVERNACLE

Des de mitjans del segle XX l'equilibri que hi havia entre la producció de CO₂ i les fonts absorbidores (selves, boscos, arbres en general) s'ha trencat. Quan l'efecte hivernacle funcionava de manera natural, és a dir quan hi havia un equilibri entre la producció i l'absorció, mantenia el planeta càlid, perquè deixava entrar l'escalfor del sol i n'evitava la fuga excessiva de manera que la terra gaudia d'un **clima acollidor i estable** en el qual es basava la nostra civilització. Però la crema de combustibles fòssils, la destrucció de les selves i l'emissió de compostos químics com els que s'utilitzen en els circuits dels antics aparells de les neveres – entre molts d'altres factors – fa que la temperatura del planeta augmenti any rera any alhora que desballesta el clima estable i s'endinsa cada cop més en un clima imprevisible capaç de les més increïbles irregularitats: alternança d'inundacions i sequeres que posen en perill tant l'economia de la zona com les vides humanes.

L'augment constant de la temperatura conduirà, lentament, moltes zones de la terra cap a la desertització, mentre –per una altra banda– el desgel de glaciars i de zones polars, produirà l'augment del nivell del mar, d'aquesta manera grans

zones del planeta desapareixeran sota les aigües, pensem en els Països Baixos o Bangladesh, a Catalunya també ens veurem afectats, moltes ciutats costaneres es convertiran en autèntiques venècies, la verdadera haurà desaparegut.

El protocol de Kyoto havia de pal·liar part d'aquesta problemàtica, però –com tothom sap– el país més contaminant del món –E.U.A.–, no vol saber res de restriccions. Aquestes restriccions implicarien invertir en energies alternatives i en un desenvolupament sostenible, és a dir obligaria a esmolar la traça i la imaginació per fer les coses d'una altra manera. Però la filosofia materialista i consumista de persones com Bush s'estaran prou de fer restriccions de cap mena, ja que això implicaria, de moment, posar diners i no treure'n. No s'adona que el mal que estan fent al planeta ens portarà més tard a fer inversions milionàries si el volem habitable. Però, ell deu pensar que amb una mica de sort ja no hi serà (a la terra o al poder, és igual) i ja ho diu la dita “*qui dia passa any empeny*” i a les futures generacions, *que les bombin!*

Alternativa Ecologista d' Artesa de Lleida.

FORA DE

Segurament només és una apreciació molt personal però certament em sembla que els recursos argumentals de la majoria dels polítics són certament limitats i deu ser per això que n'hi ha algun en concret que es repeteix un dia i un altre. Així quan el Sr. Heribert Barrera va escriure sobre l'emigració en un llibre seu, la majoria de la classe política li va retreure la manca d'oportunitat de les seves paraules, és a dir que a la millor eren unes afirmacions que molts compartien però que no eren "políticament correctes". Casos semblants foren les manifestacions del ministre d'assumptes exteriors, sobre la lluita armada del poble palestí, o de la ministra de cultura sobre el castellà.

Em sembla recordar que gairebé en tots els casos una de les seves explicacions és que el que s'havia esmentat als diaris estava explicat fora de context, és a dir que en cap cas s'havia publicat la totalitat del seu llibre o de les manifestacions fetes i en conseqüència eren unes frases fora de context, per la qual cosa en cap cas hom podia interpretar-les en la seva justa mesura

Aquest és un exemple que podem trobar molt sovint a la premsa i de forma recurrent i independentment del fet que el polític en qüestió estigui en actiu o per contra hagi estat políticament retirat. D'entrada he d'admetre que jo donava la raó als interessats; dels pocs contactes amb la premsa que la majoria hem tingut, segurament que gairebé tots coincidiríem a afirmar que els periodistes tenen una especial habilitat a buscar la part més sensacionalista de la notícia per a formar el seu titular. La paraula "sensacionalista" ja ho diu ben bé, es tracta de produir una sensació, de rebuig o d'adhesió i que com més intensa sigui millor, de forma que el receptor de la notícia bombardejat durant el

dia per moltes altres notícies i sensacions, i per això gairebé immunitzat, si encara li queda una mica de sensibilitat, reaccioni davant la que acaba de llegir o d'escoltar.

Però retornant a la frase "fora de context" crec que cal fer una anàlisi molt més profunda sobretot de la paraula context i concretament intentar determinar en quin context ens movem a nivell d'informació?. No cal anar gaire lluny en el temps per tal de recordar les fusions i aliances entre les grans companyies de la comunicació com Time Warner, o la preocupació que desferma el control de la majoria de les televisions a Itàlia per part de Sr. Berlusconi o el complex entramat, teixit pel Sr. Robert Murdoch. Però tot això, que pel sol fet de tenir nom de persones estrangeres ens sona molt llunyà, ho podem traslladar sense cap esforç al que passa al nostre país. Pràcticament la meitat de les televisions són públiques i difícilment poden abstraure's del fet que els seus dirigents més importants hagin estat nomenats per decisió d'uns determinats polítics que a més són els que els fixen el sou que paguem entre tots, això sí, democràticament elegits. Però a més el tema no millora quan parlem de les cadenes de televisions privades, només cal veure la composició dels seus propietaris (via accions) per a situar-les amb una estreta dependència respecte de grans grups de la comunicació, de forma que anem ben servits amb televisió, diaris, serveis d'internet i emissores de radio que pertanyen al mateix propietari.

Així en aquest context qualsevol notícia pot ésser fàcilment "interpretada", per no dir paraules més gruixudes, d'acord amb uns determinats prejudicis (entesos com a judicis previs) i que serveixi per a que l'opinió pública es vagi orientant en una determinada direcció, so-

bretot si tenim molt clar que en qualsevol cas la informació que rebem sempre és incompleta.

Però deixant de banda aquest "context" més ampli, hem de tractar del "context" en el qual es mouen els polítics a nivell més proper. Personalment, i ja em perdonareu, crec que un bon polític es caracteritza per saber dir el que la gent vol sentir en el moment que vol sentir-ho. Habitualment fa tasques de reacció davant de les demandes socials (algunes vegades reacciona poc, tard i malament) però en fer-ho es mou entre l'ideal i el que és possible, però en tot cas quan diu alguna cosa als mitjans de comunicació ha d'intentar controlar el seu missatge de forma que no assoleixi massa compromisos i que els mínims compromisos li permetin "sortir a la foto ben guapo" i sobretot sortir al màxim de "fotos" possibles. I fins i tot els mitjans de comunicació són emprats per a fer els anomenats "globus sonda", notícies que són hàbilment filtrades per tal d'avaluar posteriorment la reacció de la gent.

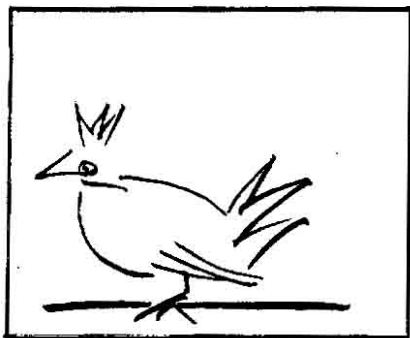
I per tal d'assolir això, té al seu abast un important cabal de mitjans d'origen públic, principalment de caràcter econòmic que posteriorment es concreten en la creació d'oficines en-

carregades de trametre a la premsa la informació en la forma més adient per tal que compleixi la seva finalitat. Així els assessors d'imatge tenen un bon mercat de treball i a la vegada també estan recolzats per tot un equip d'experts assessors en diversos temes per a la formulació de propostes (la majoria d'elles no es realitzaran mai), és a dir per a fabricar la informació.

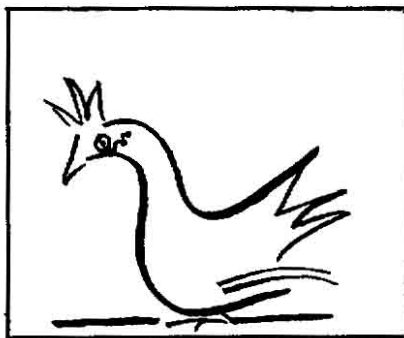
Així doncs, em sembla a mi que aquest és el context en el qual es desenvolupa la informació a la vida política i en conseqüència, encara sorprèn més el contingut de la frase "fora de context" perquè com veiem el context és prou ampli com perquè res no caigui "fora de context". Ja em perdonareu però aquesta frase em recorda molt una dita catalana que em sembla parlava d'un padellàs o d'un test.

JRSG

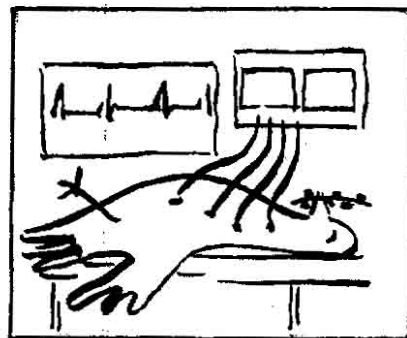
SOL·LILLOQUIS AL CAMPANAR PER Miquel Carrera

Doncs sí, estic fotut

És clar, que ell encara ho està més

El meu pobre parent, a la UCI

UN POQUET D'HISTÒRIA MIJAQUERA.

Fa 6 anys ens van venir a veure un grup de nois i noies de Lleida i ens van proposar crear al nostre poble un centre de MIJAC.

- MIJAC? Què és?

Doncs el MIJAC és un moviment infantil i juvenil, d'inspiració cristiana i d'àmbit Catalano-Balear. Un moviment que va néixer l'any 1979 i durant aquests 22 anys s'han realitzat infinitat d'activitats, totes encarades a la realitat quotidiana on vivim. S'han creat diversos centres arreu de Catalunya i Balears. Actualment podem trobar centres de MIJAC a diferents barris de Lleida, però també de Barcelona, Tarragona, Girona, Vic i Mallorca.

La gran característica del moviment del qual formem part, és que els veritables protagonistes són els nens. És a dir, és un moviment que funciona i tira endavant gràcies a ells.

Durant l'estada dels nens al MIJAC, sempre van acompanyats dels animadors. Al centre d'Artesa n'han passat molts; Jose Luis, Jesús, Mireia, Robert, Marc, Gerard, Dolors, Josep Anton, Mònica, Núria, Montse, Anna. Tots ells, i amb l'ajut del nostre mossèn Joan,

han fet possible que any rera any es poguessin obrir les portes del MIJAC. Però també gràcies als nens i nenes que cada dissabte són amb nosaltres.

Durant aquests 6 anys del centre d'Artesa, hem realitzat moltes activitats: sortides, elaboració d'una revista "Mijac Attack", recollida de joguines i roba vella, paradetes de Sant Jordi, espectacles musicals, etc. Activitats encarades al poble per tal de donar-nos a conèixer i per a que els nens siguin crítics amb la seva realitat i

puguin actuar-hi. Però encara ens queda moltes coses per fer. Cada dissabte ens trobem amb els infants del poble i tots junts, a través del joc, treballem temes com l'amistat, l'ajuda, la natura, etc. Temes que han escollit ells mateixos. Per exemple aquest any treballem: La solidaritat.

dissabte obrint les portes del MIJAC a tots els nens i nenes del poble.

Us hi esperem!

Animadores MIJAC.

Però el MIJAC no és només els dissabtes a la tarda durant dues horettes. És molt més. Per exemple, els animadors ens reunim dos cops per setmana i alguns caps de setmana fem trobades per tal de veure'ns tots i poder-nos explicar les experiències que tenim amb els nens i nenes del nostre grup. A més a més, cada estiu es celebren els campaments, una bona oportunitat per a que els nens del teu centre es relacionin amb nens d'altres indrets.

El MIJAC d'Artesa compleix 6 anys i esperem que en compleixi molts més.

Nosaltres, les animadores i la mascota d'Artesa "El GROVE", continuarem cada

UN SUGGERIMENT

SOBRE LA MANERA DE FER ALGUNS PREGONS

Feia molt de temps que volia escriure aquest article, però, com que només penso en fer-ho quan sento un dels pregons dels que volia comentar, he anat passant mesos i mesos. Així que, ara que m'hi poso, començaré per on volia començar:

Abans, dels pregons ningú no en deia pregons, sinó crides: (*mira, fan una crida*). Els feia l'agutzil a ple pulmó, passava per tots els carrers de poble i s'aturava només als llocs més estratègics on, ajudant-se (per cridar l'atenció dels veïns) amb el so d'una trompeta (Si feia només un toc de trompeta, era una crida normal, si en feia dos, era una crida on s'anunciava el cobrament dels impostos o alguna prohibició expressa de l'Ajuntament, com: **Demà és dia de festa rigorosa, que ningú sigui temptat d'anar a treballar...**). No és res d'això, és clar, del que volia comentar ara, però, aprofitant l'avinentsesa, no me n'he pogut estar de recordar-ho, la qual cosa sempre va bé de fer-ho de tant en tant, com ara el regust d'aquest cobla que van treure a un agutzil del poble el qual tenia poca trassa a tocar la trompera:

L'agutzil té una trompeta
per tocar toc d'atenció;
si ho fes amb una esquella,
segur que ho faria millor

I bé, anem al que volia dir: Abans (i no puc recordar quan això es va canviar) quan l'agutzil feia una crida on s'anunciava que algú havia perdut alguna cosa, sempre deia: **Qui s'hajo trobat unes claus** (unes claus o el que fos) **que s'han perdut pel carrer Nou o la Plaça, que me les denuncion a mi**. Això

de que **me les denuncion a mi**, és el que realment trobo a faltar ara. Llavors, el que havia trobat la borrassa, el cabàs o la forca de regirar fem (abans no es perdien coses de gaire importància), hom ho deia a l'agutzil i, aquest, a la vegada ho comunicava a la persona interessada i llestos.

Als pregons d'ara, l'encarregat de fer-los, diu: **Qui hagi** (ara parlen en un català normatiu sempre) **trobat unes claus o unes cabres amb gran banyam, que les portin a l'Ajuntament** (abans haurien dit, a Casa de la Vila, però mira, això rai). Jo, això de que les portin a l'Ajunta-ment, em rebenta, vull dir que ho trobo poc encertat i, si voleu, fins i tot molest per la persona que es pren la molèstia de retornar una cosa que s'ha trobat. A la meua manera de veure les coses, quan es fa una crida (tant si s'ha perdut com si s'ha trobat una cosa) s'hauria de dir: **Que ho comuniquin a Casa de la Vila**, per telèfon mateix es podria fer, i quan surt el que ha perdut o trobat un objecte, els de l'Ajuntament li ho podrien comunicar de la mateixa manera (**Mira, l'objecte que has**

trobat és de... ja te'l passarà ha recollir o, la cosa que has perdut la té...). Si es fes així, ningú estaria obligat a anar a Casa de la Vila arrossegant una cabra o una roda de camió que s'hagués trobat, no us sembla?. De totes maneres, tothom és ben lliure de fer el que li sembli millor; si vol patir que pateixi.

Pel que fa a les crides o pregons (no ens barallarem per la manera de dir-ho) que denuncien o reclamen alguna cosa perduda, si que m'agradaria que el meu suggeriment fos degudament atès. Moltes gràcies.

A. Costafreda

LES VELLES FOTOS D'ARTESA

En els dos darrers números de la revista la Femosa hem presentat les fotografies més antigues que hem recuperat dels grups de nens i nenes de les escoles d'Artesa de Lleida, les quals daten dels anys vint. En dues d'aquestes imatges hi apareixia el mestre Josep Calzada i Benet, el qual va tenir una gran transcendència en l'ensenyament i la cultura al llarg dels 22 anys en que va romandre al nostre poble. Per aquest motiu, en aquesta ocasió, volem fer la semblança d'aquest mestre i presentar una sèrie d'imatges que hem pogut recuperar.

L'arribada del senyor J. Calzada l'any 1921 al nostre poble va representar tota una revolució en l'ensenyament local, amb l'aplicació de nous mètodes pedagògics, que substituïen els antics i encarcerats, que havien estat aplicats durant 25 anys pel seu predecessor Josep Mateu Amigó. Aquests nous mètodes que va implantar es basaven en uns sistemes més actius i participatius per part dels alumnes i també en el contacte i respecte a l'entorn.

Era un mestre amb una gran dedicació a les tasques educatives, una persona d'una gran tenacitat que va infondre un mestratge inesborrable als seus alumnes. A més de la feina educativa regular als infants, per les nits feia classes de repàs als adults, cosa que va contribuir a millorar el nivell cultural del poble. Aspecte en el que cal assenyalar que va organitzar un grup de teatre, que fins i tots va realitzar representacions fora de la nostra vila, així mateix va participar en el foment de la sardana, en l'organització d'excursions i va impulsar la formació d'una biblioteca escolar, que a l'inici de la Guerra Civil comptava amb més d'un miler de llibres, cosa molt important pel foment de la lectura en un poble eminentment agrícola.

En Josep Calzada i Benet va néixer a Lleida el 16 d'abril de 1899. Va cursar el batxillerat a l'Institut de Lleida i els estudis de Magisteri a l'Escola Normal de la mateixa ciutat. L'any 1921 va guanyar, per oposicions, la plaça de mestre titular de les escoles de minyons del nostre poble, a la qual es va incorporar a finals d'agost d'aquell mateix any. Entre 1922 i 1923 va fer el Servei militar i el 1924, en acabar, es

tornà a reincorporar a l'escola d'Artesa, on hi va romandre fins al 1943 en que va passar a exercir a Lleida, al col·legi dels Ferroviaris, a l'Annexa i més tard va accedir per oposició a la direcció del col·legi Públic "Cervantes", una de les escoles públiques que aleshores tenia més prestigi a la ciutat, on hi va romandre fins a la seva jubilació.

L'any 1929 es va casar amb Teresa Isern Cervera, mestra titular de l'escola de nenes d'Artesa, amb qui va tenir quatre fills, dos nois i dues noies, una de les quals va néixer a Artesa.

Com a mostra d'agraïment per la seva activitat educativa, cultural i cívica desenvolupada al nostre poble, l'Ajuntament d'Artesa de Lleida, en la sessió del 15 d'octubre de 1945, el va nomenar fill adoptiu i el dia 9 de desembre del mateix any se li va fer un gran homenatge públic. A través de la crònica sobre l'acte publicada al diari La Mañana de Lleida i també del programa editat per l'ajuntament coneixem tots els detalls de l'homenatge. Segons aquests textos la festa es va iniciar a les onze del matí amb el descobriment d'una placa de bronze al porxo de les escoles, en la que es reconeixia la tasca realitzada pel senyor J. Calzada al nostre poble. A continuació en J. Calzada va agrair emocionadíssim el reconeixement que se li feia i va fer extensiu l'homenatge que se li tributava a tots els mestres rurals, que realitzaven amb escassos mitjans la difícil labor educativa de forma abnegada i anònima i amb poc reconeixement social. L'acte es va continuar a la sala del cine de Cal Tomàs amb la lectura, per part del secretari de l'ajuntament Eloi Oró, de l'acta de la sessió de l'Ajuntament en el que se'l nomenava fill adoptiu i amb el lliurament d'un pergamí acreditatiu per part de l'alcalde Josep Olomí Batlle (Cal Peret). A continuació Antoni Salla i Costa li va lliurar un àlbum amb emocionades dedicatòries i signatures de la majoria dels seus antics alumnes, el qual encara conserven els seus hereus. Després van seguir els discursos de les diverses autoritats i personalitats assistents a l'acte, entre les que van destacar les del professor de la Normal, Felip Solé i Olivé, antic professor en la seva etapa de formació. L'acte es va cloure amb un dinar de germanor al Cafè de Cal Tomàs i després, per la

tarda, amb una vista a les escoles, on en J. Calzada amb els seus antics alumnes van recordar una pila d'anècdotes.

L'any 1958 li va ser concedida la Creu d'Alfons X el Savi per la seva tasca i dedicació a favor de l'ensenyament primari. La imposició de la insígnia va tenir lloc el 14 de juliol de l'any següent al Govern Civil de Lleida, segons el diari La Mañana, en un acte que fou presidit pel Governador Civil, Alberto Fernández Galar, per J. M. Ayesta, inspector en cap d'Ensenyament Primari de la província, per l'inspector Antonio Carvajal, per Josep Gallart Batlle, Regidor de Cultura de l'Ajuntament d'Artesa i exalumne d'en J. Calzada i per Josep Olomí Batlle, en representació dels antics alumnes del nostre poble, una bona colla dels quals van assistir a l'acte. Antics alumnes amb els que seguia mantenint llaços d'amistat per les seves visites al poble durant les festes locals més importants. D'aquest acte cal fer esment de les paraules pronunciades per Josep Olomí Batlle, en les que va recordar amb emoció el pas del senyor J. Calzada per l'escola d'Artesa, la tasca educativa i cultural que havia realitzat al nostre poble i li va expressar l'agraïment perpetu dels que foren els seus alumnes i del poble en general.

La seva mort es va esdevenir el 8 d'agost de 1969 i al seu enterrament hi van assistir un gran nombre de veïns i antics alumnes d'Artesa, que el continuaven recordant amb molt afecte i estimació.

Creiem que és interessant reproduir una part de l'article "Persones que han deixat rastre amb forta petjada al poble: Josep Calzada", escrit per en Josep Olomí Batlle (Cal Peret) (1911-1993), publicat al número 51, febrer 1984, de la revista "La Femosa", per què representa un testimoni directe de la labor educativa i cultural realitzada pel senyor J. Calzada al nostre poble i també perquè en el text traspuen els trets més significatius del caràcter i personalitat d'aquest mestre, de qui tan bon record se n'ha conservat a Artesa:

Encara que fa molts anys, recordo, els primers dies de setembre de 1921, tots els xavals del poble estàvem a la porta de l'escola perquè havia de començar el curs escolar.

Les escoles, recentment acabades, eren les més boniques de l'encontrada, eren l'orgull del poble. Si ens visitava algú de fora era quasi obligat visitar les escoles noves.

Arribada l'hora, es presentà un noi, per nosaltres gran, d'uns 20 anys, prim i escanyolit però de mirada penetrant.

Poc a poc, però empenyent-nos, anàvem entrant saludàvem el senyor mestre a l'ensems que li entregàvem la papereta d'ingrés, i per l'edat ens assenyalaria la taula que havíem d'ocupar. En haver passat tots, les taules quedaren plenes, érem uns 95 nois.

Una sola sala i un sol mestre per tants xavals.

Per la tarda marcà 5 grups, cada un propietari d'una pissarra pintada a la paret.

Durant la classe el silenci era absolut, però a l'hora de l'esbarjo tot eren crits i puntades a la pilota o jugar a "cavall fort".

El seu lema era "El temps és or i és bo aprofitar-ho tot".

La cultura feu entrada al nostre poble, ens prenia al màxim i molt treball per casa.

La casa pensió en què vivia era una classe permanent ja que a qualsevol hora ens rebia per aclarir dubtes.

A l'hivern estudi per adults durant dues hores per la nit, que gairebé emplenava la sala.

De tant en tant es feien xerrades a les escoles per la nit: el ponent era un alumne dels més grans o algun invitat de fora, els temes eren variats, però sobresortien els d'agricultura, i col.loqui viu.

Organitzà el Grup de Teatre que representava obres catalanes, i no solament al poble també se sortia als pobles veïns.

També una biblioteca que amb l'aportació de 50 cèntims es tenia dret a demanar el llibre que hom desitjava entre els quals figuraven a la llista; se servia a domicili tant l'entrega com la recollida del llibre llegit.

L'any 1936 es comptava amb un miler de llibres de tota mena.

La Secció excursionista que mitjançant una aportació mensual, més un tant del grup de teatre, cada any es feia una excursió d'un o dos dies.

Ensenyament de sardanes i ballades els dies de festa.

Participació en un concurs de Catalanisme a les Borges Blanques, el 1923, preparà un grup, els temes eren, història de Catalunya, lectura del català i dictat en català: es presentaren molts pobles de tots els indrets de Catalunya, uns 40 i més; la competició, forta, el jurat estava format entre altres per en Francesc Macià, Morera i Galícia, Ventura Gassol i altres que no recordo. Artesa s'endugué l'accèssit del primer premi.

Aquesta fou l'obra d'un home que se sentí artesenc i es lliurà vocacionalment a l'enaltiment de la cultura del poble.

Josep Gallart i Fernández

El senyor J. Calzada a la seva classe, de les escoles acabades d'estrenar, als inicis de la seva estança al nostre poble l'any 1921.

Parlament de l'alcalde d'Artesa, Josep Olomí Batlle (*Cal Peret*), durant l'acte d'homenatge de J. Calzada. Al fons es pot veure la placa que en reconeixement de la seva tasca es va col·locar a les escoles (9-12-1945).

El senyor J. Calzada, al vestíbul de les escoles, agraeix l'homenatge que li va dedicar el poble d'Artesa (9-12-1945).

La comitiva al seu pas pel carrer Nou (9-12-1945).

Emotiva imatge de l'homenatjat. Darrera a la seva esquerra es pot veure moss n Anton Bernat i a la seva dreta en Xavier Castillo (*Cal Cremat*) (9-12-1945).

El senyor Calzada amb els seus antics alumnes (9-12-1945).

Telèfons i horaris d'interès

Ajuntament: 167162
 Assistent social: dimecres alterns, 973167315
 Correus: dilluns a divendres, 8-10 h, dissabte 8-9 h
 Farmàcia: 167204
 Biblioteca: dimarts i dijous de 6 a 8 de la tarda

Metge: 167291
 Metge urgències: Dies feiners: 15 h – 8 h i els festius tot el dia 973 142029 / 973 142033
 Museu: Hores convingudes (Ajuntament)
 Taxi: 167325

Horari dels autobusos que paren a Artesa			
LLEIDA a ARTESA			ARTESA a LLEIDA
De dilluns a divendres			
11 h		Matí	7 h 10 min
12 h			8 h 10 min Cogul
13 h 15 min	Albagés - Cogul		8 h 20 min ESO
			9 h 40 min
			12 h 10 min
3 h	Durant el curs	Tard	3 h 30 min
4 h	Durant el curs		4 h 15 min Cogul
6 h 30 min			4 h 30 min
7 h 30 min	Albagés - Cogul		

SOLUCIONS DELS MOTS ENCREUATS:

HORITZONTALS: 1. Enfaristolar. 2. Peirada. Capo. 3. ICD. MA. Acras. 4. Siena. Api. Da. 5. C IE. Acidar. 6. Ungició. Omis. 7. Progesterona. 8. Osmosi. Canal. 9. L. ELT. Mo. EDA. 10. Oise. Colador. 11. Erg. Modelarà. 12. Ibsen. Egara.

VERTICALS: 1. Episcopologi. 2. Neci. IRS. Bri. 3. Fideïcomeses. 4. Ar. Elogien. E. 5. Rama. Gest. MN. 6. Ida. Ansi. Co. 7. Sa. Acut. Mode. 8. T. Api. Ecòleg. 9. Occidora. Ala. 10. Ral. Amonedar. 11. Apadrinadora. 12. Rosa. Salarà.

Carta oberta als organitzadors de la festa major d'Artesa de Lleida.

Ja s'ha acabat la festa major, com molts anys, sense pena ni glòria. La festa major del nostre poble es basa majoritàriament en fer ball, si mirem el programa de la nostra festa major veurem que hi han hagut deu sessions de ball que repartits en tres dies i mig pot suposar un nombre fantàstic per aquells que gaudeixen ballant, cosa que jo respecto, però també he de dir que hi ha un grup important que preferiria que no hi hagués tantes sessions de ball, introduint-se activitats com un recital de música, fent venir gent com el Lluís Llac o bé una obra de teatre que, per sort, aquí a Catalunya tenim força oferta per poder triar entre grups molt importants. Les varietats seria una altra oportunitat de fer-la diferent.

Caldria renovar i posar activitats noves; la nostra festa major sembla una calca dels anys anteriors, també voldria dir-vos que en lloc de fer una rostida de carn de porc, es podria organitzar un sopar o berenar o sardinada o algun altre àpat.

Em pregunto per què en un dia hi han d'haver tres o quatre orquestres o conjunts, penso que

les activitats lúdiques estan molt concentrades en la zona de les piscines, no hi podria també haver un conjunt de carrer on s'hi fessin algunes activitats? Es podrien guarnir així el poble el qual, en certs moments, no es veuria tant desert. També es podria valorar el seu aspecte i es podrien fer, per exemple, concursos de balcons, de carrers...

També penso que les associacions culturals no hi participen amb prou iniciatives, algunes podrien fer petites exposicions per tal d'animar a la gent a participa-hi i a integrar-se per tal de fer gran el teixit associatiu del nostre poble.

A l'hora de fer valoracions positives m'han agradat l'exhibició d'esports artístics,

poket bikes, aizkolaris, no m'ha agradat tant l'exhibició de patinatge.

Cal renovar, intentant canviar, motivar a tot el poble, tot intentant que la festa sigui viva i emotiva per tothom.

És difícil fer una festa al gust de tots, però no m'agradaria que la propera passés també sense pena ni glòria.

Roser Barberà